

גליקן זה נתנדב ע"י פ.ב.ש.ה.
לע"נ בעל החזון יחזקאל
להצלחה בכ"ע וכל מילי
דמיטב

חיי שרה תשפ"ג גליקן קל שנה ד

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון היים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמיא ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי ויתם סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומחוני טב.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין זצ"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורגשטיין זצ"ל:
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקוה"גלב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימינים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב עמכם להמליץ טוב בעדכם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איזה מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיית עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמכם
לשוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בנוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבישו בי ותומכי.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגנשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נזר בכל יום על כל אלה שיעייש
בספרי, ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב.
וכל הלומד בספרי זוכה ליר"ש,
הצלחה בכל טוב, בזה ובבא,
וסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הג"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספרו בשעת הלוייה הכריז:
נצטריתי מאת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו.
(רבבות אפרים אר"ח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפץ פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס זי"ע

וידבר אתם לאמר וגו' ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו. יש לדקדק דפשטות הכתובים מורה שאברהם קנה את השדה מעפרון, והוא היה בעל השדה, וכדכתיב "אשר קנה אברהם את השדה מאת עפרון החתי לאחוזת קבר". וא"כ איך כתיב בפסוקים אחרים שקנה אברהם את השדה מאת בני חת, נגון "ויקם השדה וגו' לאברהם לאחוזת קבר מאת בני חת", וכן "השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת". ויש לומר דאף שודאי שעפרון היה הבעלים של השדה, וממנו הוצרך אברהם לקנות השדה, מ"מ נחשב קצת כאילו קנה מבני חת, היות והיו יכולים לעכב את המכירה מדינא ד"בר מצרא" (- מי שיש לו קרקע סמוכה לקרקע העומדת למכירה, יש לו זכות קדימה לקנין אותה הקרקע), דמי שהוא בר מצרא של שדה, יכול לעכב את המכירה, ואף להוציא מן הלוקח ולומר לו שכל קנינו שעשה, היה בעבורו, ואינו אלא שלוחו, ולכן היות והיה צריך רשותם, נחשב כאילו קנה מהם, שהרי בלי רשותם לא נחשב הקנין שהיה אברהם עושה כלום. (זרע שמשון אות ה').

ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמור. במדרש (ב"ר נח ז): אם יש את נפשכם סרסוני לי. ויש לדקדק מה צורך היה לו לאברהם לדבר עם בני חת שיבקשו מעפרון את המערה, הרי הדרך לבקש סרסור מפני ב' דברים, או בכדי שידבר עם המוכר שיתן את הדבר בזול, או שידבר עמו שייסיים למכור. והנה כאן לא שייך ב' הדברים, שהרי אברהם לא היה מקפיד כלל על הכסף, וכמו שאכן לבסוף נתן לו ד' מאות שקל כסף עובר לסוחר. וגם לא ידע עדיין דעתו של עפרון, ויתכן שיהיה ברצונו הטוב למוכרה לו, ומפני מה מיד בתחילה קודם שידבר עם עפרון, כבר ביקש מבני חת שיהיו סרסורים עבורו. ועוד דרך העולם ליקח סרסור אחד, ומפני מה לקח אברהם את כל בני העיר לסרסורים עבור קרקע אחת שרוצה לקנות. וי"ל, דכוונת אברהם

תולדות החזון יחזקאל זי"ע

סיפר בעל החזון יחזקאל זצ"ל על נס השחרור מרוסיה, וכך סיפר: לילה לפני שנאסרתי, ראיתי בחלום את הגאון רבי יצחק אלחנן מקובנא כשפניו זועפות, הבנתי שיש לו עלי קפיידא על שהשגתי על דבריו בהלכה. הייתי חושש מפני הבאות, ואמנם באותו יום הושלכתי לכלא על ידי הבולשביקים בעוון פעילות למען הדת, שפטוני ודנו אותי לחמש שנות מאסר בארץ גזירה עם עבודת פרך. ידידים מחוץ לגבולות רוסיה במיוחד רבי חיים עוזר גראדונסקי מוילנא התעסקו בהשתדלות ובהפעלת לחצים דיפלומטיים לשחרר אותי, במשך קרוב לארבעה עשר ירחים הייתי כלוא ונדרף על צוארי, עד שבלילה אור לערב יום כיפור שנת תרצ"ב ראיתי שוב את רבי יצחק אלחנן בחלומי כשהוא מתלווה ע"י חותני רבי ישראל יהונתן שבאו לבקרני בבית הסוהר, הפעם נראה אלי רבי יצחק אלחנן בפנים שוחקות ומסבירות, ובהקיצתי התמלאתי הרגשה כי ישועתי קרובה לבוא, והייתי יושב ומצפה להתבשר טוב, לפתע נכנסו אלי ובישרו לי דרוך, וכי נגזר עלי להיגרש מחוץ לגבולות רוסיה תוך חודש ימים.

והמשיך החזון יחזקאל לספר ואמר: על הנס בשחרור שלי הראה החפץ חיים מופת גלוי, כאשר נמלטתי מפח יוקשים סיביר ובאתי ברכבת ממוסקבה לריגה, עלה ראשון לקראתי אל הקרון תלמידו של החפץ חיים רבי אלחנן וסרמן מברנוביץ הי"ד, ויפול על צוארי בדמעות גיל, ויספר לי: בערב יום הכיפורים בשנה זו ישבתי אצל החפץ חיים במעונו והיינו עוסקים יחדיו בתורה, לפתע הפסיק החפץ חיים מלימודו, ובלא שום קשר לדיבוריו הקודמים בסוגיא שלמדנו, הכריז פעם פעמים ושלוש מתוך צהלה ושמחה "מאומה לא עלתה בידי הבולשביקים, מאומה, בעל כרחם ייאלצו לשחרר ולהוציא לחופשי את הרב דסולצק", ומיד שב החפץ חיים ושקע שוב בתלמודו. הבטתי בשעון, ממשיך לספר לי רבי אלחנן, ראיתי את השעה ושמרתי הדברים בליבי, והנה נתחורר כעת, שבאותה שעה ממש יצאת לחופשי, ומרן החפץ חיים ראה זאת ממרחקים, ויהי הדבר לנס ולמופת.

ה"ד מפורש דאפי' מטלטלי גובה. אלא ודאי כמ"ש הר"ן כתובות (דף מד: מדפי הר"ף) דמיתה לא דמי למחילה, דכך ערבותן של נכסים שאם יתקלקל שעבוד הגוף יגבה מנכסיו, וכיון שהלוה נתחייב ונתקלקל שעבודו ע"י מיתה, גובה מנכסים.

אחר שבתחילה היה "אלהי השמים", ועל ידו נתפרסם יחודו ואחדותו יתברך בארץ, א"כ אין לך מזכה הרבים גדול מזה, א"כ בטוח שלא יגרום החטא לבטל ההבטחה.

לע"נ הג"ר שמחה ב"ר יוסף דובער סאלאווייטשיק זצ"ל י"א צ"ו חשוון תתמת שרה. מה שפירחה נשמתה של שרה ע"י ששמעה על העקידה, הוא בלתי מובן, כלום שרה אשר אברהם אבינו היה טפל לה בנבואה, לא רצתה ח"ו שיתקיים רצון ה'. אלא אדרבה, משום שהיתה גדולה בנבואה, ידעה שאין רצון הש"ת שיטחוט את יצחק, לכן כששמעה על העקידה פירחה נשמתה, משום שזה היה נגד רצונו ית'. (נאות הדשא ח"א עמוד ר"א).

יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו. אמרו בערכין (דף כב:). אמר רב פפא פריעת בעל חוב מצוה, ויתמי לא בני מיעבד מצוה נינהו, ע"כ. ולכא' קשה דא"נ שעבוד הגוף לא שייך ביתמי כיון דלאו בני מיעבד מצוה נינהו, אבל יש גם שעבוד נכסים שהנכסים של הלוה משועבדים, ולמה לא גובין מן היתומים משום השעבוד נכסים. וע' ר"ן כתובות (דף נח: מדפי הר"ף) שכתב דס"ל לרב פפא דשעבודא לאו דאורייתא.^א אבל דעת הר"ף (ב"ב דף פג. מדפי הר"ף, והרא"ש שם סימן מ"ט ובכתובות פ"ט סימן ג') דרב פפא ס"ל שעבודא דאורייתא. וקשה דא"כ מדוע לא גובין מן היתומים משום השעבוד נכסים.

ותירץ התומים (סימן ל"ט ס"ק ב' ד"ה ולכן ברור, ובמשכנות יעקב ח"מ סימן כ"א, וע' בית יעקב כתובות שם בתוד"ה אמר), דאע"ג דשעבודא דאורייתא, אבל השעבוד נכסים הוא מדין ערב, וכיון דבקטנותם אין חיוב על גופן, דלאו בני מיעבד מצוה נינהו, מש"ה אין לגבות מנכסיהם, הדיכא דליכא ליה ליכא ערב, עכ"ד. וכוונתו, דהשעבוד נכסים הוא פועל יוצא משעבוד הגוף, דהשעבוד נכסים תלוי בשעבוד הגוף, וכיון דאין נזקקים לנכסי יתומים קטנים דהרי אין עליהם שעבוד הגוף, לכן ליכא גם שעבוד נכסים. והקשה על זה האבני נזר (ח"מ סימן מ"ט מחודש א' אות א'), דלפ"ז גר שלוה ומת לא יגבה הבע"ח מנכסיו, דהא שעבוד הגוף אזל, וממילא ליכא שעבוד נכסים, ובתוספתא איתא דגובה, ומוכח לא כסברא זו.^ב

וז"ל: הרמב"ן הוכיח דרב פפא ס"ל שעבודא לאו דאורייתא, מדאמר בטעמא דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים משום דפריעת בע"ח מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו, אלמא סבר שעבודא לאו דאורייתא. ובתומים ביקש לדחות, דלעולם שעבודא דאורייתא, אלא משום דכל היכי דליכא שעבוד גוף ליכא שעבוד נכסי, וכיון דיתמי לאו בני מיעבד מצוה הא ליכא שעבוד גוף. וליתא, דא"כ גר שלוה ומת לא יגבה בע"ח מנכסיהם, ובתוספתא (כתובות ספ"ו) [פ"י

ה"ד מפורש דאפי' מטלטלי גובה. אלא ודאי כמ"ש הר"ן כתובות (דף מד: מדפי הר"ף) דמיתה לא דמי למחילה, דכך ערבותן של נכסים שאם יתקלקל שעבוד הגוף יגבה מנכסיו, וכיון שהלוה נתחייב ונתקלקל שעבודו ע"י מיתה, גובה מנכסים.

א וכן שיטת הראב"ד מובא בשטמ"ק ב"ב קעד. והרמב"ן ורבינו יונה בעליות שם, והרשב"א קידושין יג: וש"ך ח"מ סימן ל"ט סק"ב. ב אך הא גופא צ"ע, מדוע ליכא ביתמי שעבוד הגוף, דא"נ דיתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו, מ"מ שייך שעבוד הגוף, דהמצוה של פריעת חוב היא תוצאה מהחוב ומשעבוד הגוף, דכיון דאיכא חוב, ממילא איכא מצוה של פריעת חוב, דאין המצוה גורמת את החוב, רק החוב גורם את המצוה, כדחאריך בזה בשערי יוסף (שער ה' פרקים א-ב), ויתמי מופקעים רק ממצות, ולא מגדרי החובות, וצ"ע.

היה לבטלם ממלאכתם, כדי שיהיו פנויים ויבואו לגמול חסד לשרה ללוותה ולעשות לה כבוד גדול. ואכן כן היה כמו שמצינו במדרש (שם): ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת, מכאן שכולן נעלו דלתותיהן ובאו לגמול חסדים לאברהם. וכתב שם במתנות כהונה דרש"י (כג:): גורס בדברי המדרש "ובאו לגמול חסדים לשרה". ונראה דאלו ואלו דברי אלקים חיים, שאכן בתחילה נעלו דלתותיהן כדי לגמול חסד לאברהם, למלאות רצונו ולסייע בקניית השדה, ואח"כ הואיל וכבר היו בטלים ממלאכתם באו לגמול חסד לשרה וכמו שהיתה מחשבתו של אברהם בתחילה. ונמצא דאמת לא היתה כוונת אברהם מפני שהיה צריך עזרתם בקניית השדה, אלא אמר להם כן כדי לגרום שהרבה אנשים יתעסקו בענין המכירה, ובכך משום כבודו יבטלו את מלאכתם, וממילא יוכלו ג"כ ללוות את שרה ולעשות לה כבוד. (זרע שמשון אות ה').

לע"נ הגה"צ ר' יעקב פנחס ב"ר משה יוסף גורלינק י"א צ"כ חשוון לא יכלה ממך מקבור מתוך. ב' במסורה הכא "לא יכלה", ואיך "ושבט עברתו יכלה" (משלי כב:ח). יראה שהאבות מתפללין וזהו קיום שלנו, וכן התפילה עולה דרך מערת המכפלה ומתפללין האבות שם כדאיתא בגמרא (ב"מ פה:): וזהו פירוש המסורה, כשיקברו שם, אז יתפלל שרה על בניה ד' שבט עברתו יכלה". (דשבט חמתו של הקב"ה יסתלק מאתנו).

ה' אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי. ופירש"י: ה' אלהי השמים, ולא אמר "ואלהי הארץ", ולמעלה אמר "ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ". אמר לו, עכשיו הוא "אלהי השמים ואלהי הארץ", שהרגלתינו בפי הבריות, אבל כשלקחני מבית אבי היה "אלהי השמים", ולא "אלהי הארץ", שלא היו באי עולם מכירים בו, ושמו לא היה רגיל בארץ, עכ"ל. ויש להבין דמה ענין זה שהזכיר זאת לאליעזר עבדו. ונראה, כי מצינו לפעמים שהצדיק אינו מאמין בעצמו בהבטחתו ית', כמו שנאמר במובחר שבאבות "ויי'א יעקב" (בראשית לב:ח), שמא יגרום החטא שלא תתקיים ההבטחה (ע' ברכות ד.), ואך מצינו במזכה הרבים דאין חטא בא על ידו. וזהו הכוונה, דבתחילה השביעו בה' אלהי השמים והארץ, כאשר הוא עכשיו, וכאשר אמר לו העבד "אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי", על זה השיב לו, דכיון שהוא ית' יעד לו "לזרעך אתן", א"כ הרי נתבשר בבשרות זרע קדוש שראויים למתנת הארץ, א"כ ראוי שתהיה לו אשה ראויה, אלא שיש לחוש פן יגרום החטא. ולזה קאמר "אלהי השמים",

בשורה טובה להמסייעים להוצאת הגליון

נוסעים אנחנו אי"ה לפקוד הציונים של הרה"ק מפלאצק בווארשא, ואבני נזר בסאכאטשוב, וילקוט סופר בפאקש, והגה"צ ר' יוסף ענגיל בויען, והגה"צ ר' עקיבא יוסף שלזינגר בהר הזיתים, ובעל הברן לאשרי ובעל החזון יחזקאל בהר המנוחות

להזכיר המסייעים להוצאת הגליון, ולבקש מהם

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

gilyonmy@gmail.com 732-510-0560

ויהיו חיי שרה וגו'. במדרש (פ"ח א'): ויהיו חיי שרה, מה צורך לומר "שני חיי שרה" באחרונה, לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ולעוה"ב. ויש לפרש הכוונה לפי מה שכתב בספר צמח ה' לצבי דלמה לא נמנה בתורה שנותיהם של הצדקניות כגון רבקה רחל לאה מרים, רק שנותיה של שרה ושנות הצדיקים. ותיירץ, כי מנין הימים רומז שקנה קדושה בכללות הימים, כדאיתא בזוה"ק עה"פ "ויקברו ימי ישראל למות", ונשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, ואין קונים קדושה מכל הימים, אמנם שרה יצאה מן הכלל, יען שהיתה מגיירת אחרים וקנתה קדושה מכל הימים ע"ש. הרי מזה ששרה היתה לה הזכות של זיכוי הרבים מה שהיתה מגיירת אחרים, וזכות זה נחשב בעדה. והנה מבואר בספה"ק כי המזכה את הרבים אינו מת, ואף לאחר מיתתו נחשב כחי, כי תלמידיו אחריו המקיימים פעולותיו הטובים נחשבים לו כאילו קיים בעצמו. והן הנה דברי המדרש שכתב חביב חייהם של צדיקים בעוה"ז ובעוה"ב, כי לך נכפל בפסוק "שני חיי שרה", לרמז גם על שנות עוה"ב. ולכא"ו איך יתכן לומר שנותם לעוה"ב, הרי אין שנים אלא בעוה"ז. אמנם צדיק המזכה הרבים גם במיתתו נחשב כחי, ופעולת צדיק לחיים נחשב עדי עולמים.

וה' בך את אברהם בכל וגו' שים נא ידך תחת ירכי. יש לקשר שני הפסוקים לפי מה דאיתא במדרש (בראשית ס:טז) עה"פ "ויביאה יצחק

האהלה שרה אמו", אמר ר' יודן למדתך תורה שאם יהיה לאדם בנין גדולים, יהיה משיאן מתחילה, ואח"כ הוא נושא לו אשה, ממי אתה למד מאברהם, בתחילה "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו", ואח"כ "ויוסף אברהם יצחק אשה ושמה קטורה", ע"כ. אמנם נראה דכל זה הוא רק כשהאב כבר קיים מצות פריה ורביה, דאז בניו הגדולים קודמים, אבל אם לא קיים, אז בודאי הוא קודם. והנה אנו פסקינן כבית הלל (יבמות סא.) דלא קיים המצוה עד שיהיה לו בן ובת, ובזה יתפרש קישור הפסוקים "וה' בך את אברהם בכל", ודרשו חז"ל: בת היתה לו. וכיון שכבר יש לו בן ובת, נמצא קיים מצות פריה ורביה, על כן "ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו", שילך לחפש אשה ליצחק, ולא ביקש אשה לעצמו.

איש ממנו את קברו לא יוכלו. ל"ל כי שמעתי ממר"ח, דארץ ישראל אינו סובל בקבורה כי אם אותם האנשים הראוי לזה, משא"כ הרשעים בא מלאך וזורק אותם לחו"ל, וכ"כ בפדר"א (פ"ד.) וראיתי וגם נודע לי כך ע"י מעשה שהיה עמי שנשמות צדיקים באים לא"י ועולים דרך מערת המכפלה. והנה "בני חת"

ג' ז"ל רבינו (תוספות בן יחיאל על תנא דבי אליהו פ"ה): בשנת תרנ"א בזמן פטירת מר"ח [הגר"ר הלל ליכטנשטיין] זצ"ל הייתי אז בחברון ת"ו שובת בשבת באכסניא של מחותני הרב וכי מר"ה שמעון מנשה הרב דחברון זצ"ל, ובערב שבת כבר באה מן הג עורב גדול על בשורה לא טובה (כעין גיטין מ"ה), אשר לא שכיח שם בפרט בקיץ י' אייר. וגם זה פלא כי דרכי היה לנסוע לחברון ת"ו רק בלילה, ואיך איתרמי לי התם באייר בימי ספירת העומר כן. ובחודר אשר לנתי בשבת, היה דולק נר אחד מוכן להאיר כל הלילה, ונכנס דרך חלון קטן ציפור וכה את הנר שבת בכנפיה, ונשארתי בחשכה, ונבהלתי כי אין זה כסדר עולם, ולא איתרמי לי כן מעולם, אך באותו שבוע כאשר הייתי מונח אצל חלון, ומנהגי היה בהיות אצל חלון ביתי בירושלם ת"ו לפעמים בלילה היו מוליכין בר מינן דרך התם להוליכם להר הזיתים לקבור בבית החיים, אם שמעתי כן בלילה בזמן כאשר אי אפשר לרוץ ללוי, הייתי נהוג לרוחץ הידים לילך ללוי רק ד' אמות בביית דרך הלכות מיניה וביה ולחזור, כן הייתי מורגל. ושם בחברון כאשר באמצע הלילה שמעתי לוי גדולה נוראה, גם קברנים עם הכלים מקשטין שמעתי כאשר הולכיו עם המטה כנהוג, והולכיו כן במהומה ועם חיל גדול רב אל מערת המכפלה, וחישבתי כי זאת הלויה בלי ספק של אדם גדול הוא כפשוטו בהמון רב, ומיאתי לחוץ יד יד ללות ד' אמות לפי תומי, ותמהתי מי אשר יש לו לויה גדולה כזאת שלא שמע מקודם כלום בעיר, והיתכן שלא היו מודיעין ממנו למחותני הרב מרא דאתרא, וגמרתני בלבי בבוקר אור לדרוש על הדבר, ודרשתי וחקרתי בבוקר, ולא ידע אדם כלום, ולא עוד כי נזכרתי כי טעות גדול טעיתי, כי אני הלכתי ללויה לצד מערת המכפלה שהיא בדרום העיר, והבית החיים שם הוא לצד צפון, לא ראי זה כראי זה, ולא ידעתי לפתרו, כי אמרתי כלום חי מכחיש את החי את אשר בעיני ראיתי וטרחתי בו, ואחרי עברו שבועים נתודע לי מפטירת מר"ח זצ"ל אשר היה אז באותו זמן ממש, אמרתי אכן נודע הדבר למפרע.

הוא בחינת כח הסט"א, והבטיחו בני חת לאברהם אבינו שרק ימתקו להם [נשמות הרשעים] ששייך להם [לזרוק אותם לחו"ל], ולא ימנעו ממנו [נשמת שרה אמינו להקבר במערת המכפלה].

אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד. אין הכוונה "בשמאלה" דהולך בדרך לא ח"ו, שאז התורה הוא סם המות (כדאמרו ביומא ע"ב), אלא הכוונה דבהיות שגיאות מי יבין, ולפעמים אינו מכוון הלכה לאמת, וזה "בשמאלה", על דרך ב"ש במקום ב"ה אינו משנה, וכיון שאינו מכוון הלכה באמת, אינו זוכה לאורך ימים, אלא לעושר וכבוד. והרמז לדבר מה שאמרו חז"ל "מפסולת של הלוחות נתעשר משה" (נדרים ל"ח), כי תורה כזה אשר אינו להלכה, נקרא "פסולת" אשר גורם עשירות. וצריכין שניהם, בין אורך ימים, ובין עושר וכבוד, ויש לקבל כוס של ברכה בשתי ידים, שהשמאל תסייע לימין, כי אם אין קמח אין תורה, וחכמת המסכן בזויה, ואין כבוד אלא תורה, לתכלית תורה, דע"י הכבוד נתקבל תורתו.

ואלה שני חיי ישמעאל ויגוע וימת ויאסף אל עמיו. יש לדון אם ישמעאל היה נחשב ישראל מומר לעבודה זרה, כמו עשו שנקרא בש"ס (קידושין יח.) בשם "ישראל מומר לעבודה זרה", או דילמא ישמעאל היה נחשב גוי מתולדה. ויש סברא לחלק בין עשו לישמעאל, דישמעאל נולד מאברהם עד שלא נימול עדיין, דמילה של אברהם היה הגירות שלו, [ולכן נחשב גוי מתולדה, ואילו עשו שנולד ליצחק לאחר שנימול, נחשב כישראל מומר]. והנה ז"ל התוס' (דעת זקנים רש פ"רש"י): שני חיי שרה, פירש"י כולן שוין לטובה, ואע"ג דגבי ישמעאל כתיב "ואלו שני חיי ישמעאל", איכא למימר שעשה תשובה, כדפירש"י גבי "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו", וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וכל השנים שהיו קודם לכן, כל הרע שעשה לא נחשב לכלום, והיה כמי שעשה תשובה כל ימיו, עכ"ל. ומוכח קצת דהיה ישמעאל נחשב גוי, והיתה תשובתו גירות, ושייך ביה שפיר ענין גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, דאילו היה נחשב ישראל מומר לעבודה זרה, א"כ הוי התשובה רק תשובה גרידא וחזרה לכשרותו, ולא גירות, וכמובן. אולם מצינו גם לשון "גירות" במומר לעבודה זרה החוזר בתשובה בספרא (אמור פרשתא י"ד ברייתא א' ע"ש במירוש הר"ש משאנץ).

ויש לומר עוד, דהך "גר שנתגייר" דכתבו התוס', הוא אשיגרת לשון בעלמא, ודרך אגדה, דע"י התשובה ג"כ האדם מתחדש כגר, ונחשב בריה חדשה וכקטן שנולד, וכמו שמצינו בספרי מוסר לשון "גר שנתגייר" אבעל תשובה. ועיין בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ב' אות י') [שכתב "עלתה בידו התשובה ונהפך לאיש אחר"]. ושוב נזכרתי דנמצא לשון "גירות" גם בעשו, בבראשית רבה (פרשה ס"ו בסופו): ריב"ל אמר נתן עשו דעתו "להתגייר", מחלת שמחל לו הקב"ה. ודע דש"ס קידושין הנ"ל דעשו נקרא ישראל מומר לעכו"ם, מתאים עם דרשתם ז"ל למה נקרא שמו "חזיר". שעתיד להחזיר לכשרותו, (ע' ויקרא רבא פרשה י"ג), וכן הוא בכמה דוכתי, דחזיר הוא לעומת עשו, והיינו

לכבוד מערכת מליצי יושר
רב תודות על עריכת הגליון מידי שבוע בשבוע ברוב פאר והדר עם ביאורים והערות להקל על הלומד, ניכר העמל שאתם משקיעים בה, וזכות הצדיקים יגן עליכם להתברך בכל מילי דמיטב.
הנה שמעתי לאחרונה מהציון של הרה"ק המקובל המלובן רבי רפאל ריס זי"ע בשווייץ (חצי שעה משרה התעופה בציריך). שהרבה מעידים שנושעים שם על אתר ממש. רצייתי לנסוע שם, אבל כבר זקנתי והנסיעה קשה עלי, והישיבתי לנדב לצדקה הסכום שהיה עולה לי הנסיעה לשם, וליתן הכסף להפצת הגליון, ומקוה ומצפה אני לישועת ה' בקרוב ממש בזכות הצדיקים של הגליון שלכם, ובזכות הרה"ק רבי רפאל ב"ר אברהם זי"ע.
ברכות לרוב
א.א. גולדברג. בולטימור

ד אבל הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין (מחשבות חרוץ אות י"ג) חידש, דהא דאמרו דעשו ישראל מומר היה, היינו דוקא קודם שיצא לתרבות רעה, אבל אחר שיצא לתרבות רעה, יצא מכלל ישראל, וח"ל: באותו יום שמת אברהם יצא עשו לתרבות רעה ונפרד מלהיות נקרא עוד זוע יצחק, והא דאמרו בקידושין דעשיו ישראל מומר, היינו דקודם שיצא לתרבות רעה היה עליו שם ישראל ונימול לשמונה, אלא שנשתמד [ואז יצא משם "ישראל"], ואף דבישראל גם מומר אע"פ שחטא ישראל הוא, זהו רק בזוע יעקב שכבר נפקע חבל הנחלה בשלשה חוטין ואין יכול לינתק עוד, אבל בזוע יצחק אף דהיה נקרא תחילה בשם ישראל, אבל משנשתמד יצא לתרבות רעה יצא מכלל ישראל, עכ"ל. וע' בישמח משה (בראשית כה:לא) שכתב, דקודם מתן תורה היה דבריה בידם להחזיק את עצמם או לישראל או לבן נח, ועשיו החזיק את עצמו לבן נח, ע"ש. וכתב בשר"ת דברי יציב (ליקוטים והשמטות סימן ק"ב) וז"ל: דאע"ג דהגמ' אמרה דישאל מומר היה, צ"ל דרך לדחויא קאמר - דהיה אפשר לומר דעשיו ישראל מומר היה, אבל לאמת לפי המסקנא י"ל דעשיו שהחזיק עצמו לבן נח דינו כגוי גמור.

דעשו אינו גוי מתולדה, רק ישראל מומר לעבודה זרה, ולכן הכשירו לעתיד נחשב חזרה לכשרות, ולא כשרות חדש. ועיין בספר שערי גן עדן לר' יעקב קאפל ז"ל (שער אורח צדיקים דרך י"א) שכתב וז"ל: וזה סוד שאמרו עתיד החזיר להחזיר לכשרותו, והנה אם תדקדק במה שאמרו להחזיר לכשרותו, משמע שהיה לו שעת הכושר, אלא שהוא רומז על שורש עשו שנקרא "חזיר מיער", ושרשו מתחילה היה בקדושה, ואחר זה נפרד מן הקדושה כידוע ליה"ח, עכ"ל. ועל"ש שכתב עוד וז"ל: וישמעאל ששורש נשמתו בימין, הוא עצמו נתברר, כמאמר חז"ל ובשיבה טובה תקבר שישמעאל חזר בתשובה, וזרעו ג"כ לעתיד יתבררו ויחזרו לקדושה, ואין צורך לפרט, כי קל וחומר הוא מעשו עכ"ל. ומוכח מזה קצת לפי דרכנו דגם ישמעאל היה נחשב ישראל מומר לעבודה זרה, ולא גוי מתולדה. וש"ר בירושלמי (ברכות סוף פ"א): ארבעה נקראו עד שלא נולדו, יצחק, ישמעאל, יאשיהו, שלמה. יצחק "וקראת את שמו יצחק", ישמעאל "וקראת את שמו ישמעאל" וכו', עד כדון צדיקים, אבל ברשעים כתיב "וזרו רשעים מרחם", ע"כ הירושלמי. ומוכח מדברי הירושלמי דישמעאל היה טוב מלידה, ואח"כ נתקלקל. ועיין בבראשית רבה (פרשה מ"ה): שלשה הן שנקראו בשמם לפני הקב"ה עד שלא נוצרו: יצחק, שלמה, יאשיהו, ויש אומרים אף ישמעאל באומות. ובפירוש ידי משה כתב וז"ל: היש אומרים סברי שישמעאל עשה תשובה, דאם לא כן למה נקרא בשמו קודם יצירתו כמו הצדיקים, אלא ודאי שעשה תשובה, עכ"ל. ולא זכר דברי הירושלמי הנ"ל דאמר כן להדיא ארבעה נקראו וכו' ומפרש עד כדון בצדיקים וכו'. ומדברי הירושלמי דאמר "אבל ברשעים זורו רשעים מרחם", מוכח עוד יותר, דלא לבד שעשה תשובה רק דגם היה טוב מלידה, ואח"כ הוא שנתקלקל וכמובן. ובפרקי דר' אליעזר (פל"ב) מוכח קצת להיפוך, דקריאת שם ישמעאל קודם לידתו הוא על שם הרע שעתידי לעשות לישראל, ע"ש, ומוכח דהיה רע מתולדה. (בית האוצר מערכת א-ב כלל א' אות י"ח).

לע"נ הרה"ק ר' אריה לייבוש מדר"ב ב"ר משה האלברשטאם זצ"ל יא"צ כ"ז חשון

ויהיו חיי שרה. אמרו רז"ל (בראשית רבה פ"ח ג'): ר' עקיבא היה יושב ודורש, והצבור מתנמנם, בקש לעוררו, אמר מה ראתה אסתר למלך על קכ"ז מדינות, אלא שבא אסתר בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנים ותמלך על קכ"ז מדינות, ע"כ. ותמוה מה יש בזה הדרוש כדי לעורר המתנמנמים. ויש לומר דענין התנומה מצוי על פי רוב באנשים שנפלו ביאוש ומרה שחורה רח"ל עד שפוחד לעשות לעצמו חשבון הנפש איך הוא מצבו האמיתי, ולכן אף שאינו ישן ממש, מ"מ הדעת אינו פועל אצלו, כאומרם (מגילה יח:): היכי דמי מתנמנם, נים ולא נים ולא ידע לאהדורי סברא. וידוע דדורו של ר' עקיבא היה תיכף אחר החורבן, ויום יום נתגברו עליהם הגזירות והיסורים, והצבור נתיאשו מן החיים וחשבו ששוב לא יהיה להם שום תיקון ח"ו, ולכן עוררם בזה שהראה להם אשר זכתה אסתר למלך על קכ"ז מדינות, בזכות שרה שחיתה קכ"ז שנה, דלכא' בשלמא שנות הגדלות שעשתה בהם מצות ומעשים טובים יוכלו לעמוד לזכותה של אסתר, אבל ימי קטנות ופעוטות שלא עשתה בהם כלום, איזה זכות יש בהם שתמלך אסתר בזכותם. ועל כרחק מוכרחים לומר דכשמתקנים שנים האחרונים, אז גם הראשונים יתקון עיד"ז ונחשבים ג"כ לזכות, כמו כן אתם אל תתיאשו, הטו אזניכם לדברי ותקיימו תורה ומצות ותזכו לביאת הגואל צדק ובנין בית המקדש תיכף בימינו אמן.

ויהיו חיי שרה. יש לפרש דצדיקים במיתתן קרוים חיים. והרמז לזה דתיבת "ויהי" נקרא מרישא לסיפא ומסיפא לרישא, שהן בביאתה לעוה"ז והן בחזירתה לעולם הנשמות, היתה קרויה "חיה", לפי שהיתה צדקת.

לע"נ הרה"ק ר' יהושע עזריאל ב"ר אברהם משה זצ"ל אדמו"ר ממאדקישאוו

ויושם לפניו לאכל וגו' ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר עמו. יש לעיין איך אכל אליעזר מסעודת לבן ובתואל, והא איתא בע"ז (דף ז. ר) שישמעאל אומר ישראל שבח"ל עובדי ע"ז בטהרה הן, כיצד, עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אע"פ שאוכלין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים. ויש לומר דהנה בפסוק הקודם כתוב "ויפתח הגמלים ויתן תבן ומספוא לגמלים ומים לרחוץ רגלי ורגלי האנשים אשר אתו", דהיינו שלבן נתן

להם (ע' רמב"ן שם), אבל כאן שינה הכתוב ותחת לכתוב **ויושם לפניו לאכול**, כתב **ויושם**, דמשמע שלא לבן שם את האוכל, כי האוכל לא היה משלו אלא משל אליעזר. ולא עוד אלא שבכלל לא אכלו ביחד, שכן כתיב "ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר עמו", ואילו לבן ובתואל אינם מוזכרים כאן כלל, הרי שלא היתה הסעודה משותפת כלל.

איסור מעילה תלוי במעשה קנין ולא בחלות הקנין. הדין הוא ד"אתנן זונה" (-דבר הניתן לזונה בשכר ביאה) פסול לקרבן. ואמרו בע"ז (דף סג.) דאם אמר לה "התבעלי לי בטלה זה" העומד לפניך, אזי אסור הטלה לקרבן אפילו אם נתנו לה אחר שלש שנים, כיון שמעשיו זכתה בו. והקשה הגמ' דמדוע הטלה אסור, והא חסר משיכה, וכיון שלא משכה את הטלה, לא זכתה בו עד שנתנו לה בפועל. וכתבו התוס' (שם) וז"ל: ואפי' לר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות, אבל גבי אתנן אינה קונה ע"י מעות, כיון שהפקיעו חכמים דאין קניית מעות קונה, ואוקמוה אמישיכה, גם ממנה הפקיעו ואין כאן אתנן כלל, עכ"ל.

והנה אמרו בב"מ (דף מח.), דאם נתן סלע של הקדש לחנוני המוכר פירות, מעל הלוקח, משום דתיכף כשהגיעו המעות של הקדש ליד המוכר נקנו הפירות ללוקח - ויצאו המעות לחולין, ולהכי מעל הלוקח שהפקיע את קדושת המעות. ואע"ג דלא משך הפירות, מ"מ הפירות נקנו לו ע"י נתינת המעות לחוד, משום דדבר תורה מעות קונות.

והקשו התוס' (ע"ז שם) דמדוע לא אמרינן לר' יוחנן דהפקיעו חכמים שלא יקנו כי אם במשיכה, כמו דאמרינן באתנן. ותיירצו התוס' וז"ל: ולא דמי לההיא דנתנה לחנוני דמעל שקניית הכסף מועיל, דכיון דמעל מן התורה מי יפקיע המעילה ממעות הקדש, עכ"ל. וצ"ב כוונת החילוק.

וביאר בחזון יחזקאל (ריש פ"ב מעילה), דאיסור מעילה תליא אם חשיב "מעשה" קנין, דאם עשה מעשה קנין, אז אע"ג דליכא "חלורת" - הוי מעילה, דהרי ממילא אי אפשר למכור חפץ של הקדש, רק אם עשה מעשה קנין מעל, וחכמים הפקיעו רק חלות הקנין, ולא דאמרו דאין זה מעשה קנין בכלל, לכן מעל. אבל באתנן תליא אם הקנין חל, וכיון דאין הקנין חל, אין זה אתנן.

בשורה טובה

שוב יצא לאור הספר המבוקש ביותר
חלת לחם על הלכות חלה - ברכת הבית על מסכת חלה
במהדורה מפוארת בתכלית ההידור והיופי

חדש ויצא לאור

חדושי רבנו חיים הלוי

על הרמב"ם
עם מורשת הגר"ח

• כרך ראשון •

ד"ר משה' כרוסנת כבודית. ציננים. עינים. כוריות. מקורות וכו' וכו'.

מהדורה מושקעת ומורחבת
בעריכת מכון מורשת הגר"ח לאחר
הרכה שנים ביניעה עצומה

מכון מורשת הגר"ח
moreshetgrach@gmail.com

ה וכ"כ האחייעור ח"ב י"ד סימן מ"ז אות ב' ד"ה ובמקו"א, וקובץ הערות סימן נ"ה אות ד'. ו בקובץ שיעורים (פסחים אות קל"ה) כתב באופן אחר, וז"ל: ואפשר לומר דהיא דקונה מדאורייתא אין כח ביד חכמים לומר שלא יחול הקנין מתחילתו, אלא אע"ג שקנה, הפקיעו חכמים ממנו לאחר שקנה הפקר בית דין הפקר, ונמצא שהזכיה חלה ונפקעת תיכף [ולכן מעל]. אבל באתנן דהוא חייב לה שכר ביאה, לא הוי פרועון חוב בכה"ג.